

BEWIJZEN VAN CHEMISCHE AANVALLEN DREIGEN TE VERVAGEN

Als Syrië chemische wapens zou gebruiken, ho maar, dán zou Obama in actie schieten, beloofde hij een jaar geleden. Intussen vertoont de rode lijn die de Amerikaanse president trok zoveel lussen en gaten, dat vrijwel alle hoop op ontegensprekelijk bewijs van chemische aanvallen vervlogen is, schrijft **KO COLIJN**.

De gaten in Obama's

KO COLIJN

Wie? Directeur van het Instituut Clingendael en redacteur van 'Vrij Nederland'.

Wat? Zelfs als controleurs bewijzen vinden van de aanval van woensdag in Damascus, dan nog kan dat procedureel aangevochten worden.

Vrijwel een jaar geleden, begin augustus 2012, trok Obama een rode lijn.

Mocht de Syrische president Assad chemische wapens inzetten in de burgeroorlog, dan zou dat die beruchte *game changer* zijn en de 'berekeningen' van de president veranderen.

Wat zal hij intussen spijt hebben van die stoere verzekering. Iedereen dacht bij die rode lijn aan een ferm militair ingrijpen, hoe lastig ook. Een militaire interventie zou de Syrische chaos weliswaar eerder vergroten dan er een eind aan maken, maar de inzet was van een hogere orde: gij zult geen chemische wapens inzetten, nergens en nimmer. Een heilig doel dat tegen elke prijs verdedigd zal worden.

Een van de weinige landen die géén partij is bij de Chemische Wapen Conventie (1997), waarin het *total zero* is neergelegd, is Syrië. De toezichthouder OPCW (Organisatie inzake het Verbod van Chemische Wapens), die in Den Haag zetelt, heeft dus nauwelijks greep op het land. De OPCW zit met het dilemma dat het boos en verdrietig moet zijn jegens Assad, maar tegelijk de deur open wil houden om toch iets van hem gedaan te krijgen. Wat? Liefst een uiteindelijke toetreding van Syrië, in elk geval de facto naleving, of onder de huidige omstandigheden op zijn minst toestemming om

wapeninspecteurs te laten rondsnuffelen op verdachte plekken. Dat laatste is dan vorige week eindelijk bereikt, maar de prijs is inmiddels angstig hoog.

De jongste berichten over de aanval met - vermoedelijk - **chemische wapens** roepen de vraag op of de prijs eigenlijk al niet te hoog is. Er lagen vóór de gruwelijke gebeurtenissen van eergisteren al dertien claims bij de Verenigde Naties van gifgebruik in de Syrische burgeroorlog. **Sinds Assads troepen terugvechten**, liep het aantal meldingen over inzet van chemische wapens even iets terug, maar na de komst van de wapeninspecteurs vorige week, loopt het aantal gifgasincidenten weer op, met de aanval bij Damascus als tragische climax. Heeft het verbod, in combinatie met het zwakke naleven ervan, een perverse werking?

'In verschillende graden betrouwbaar'

Een jaar na de rode lijn van Obama is die *total zero* al bedenkelijk aangevretten.

Ten eerste: door het gedraai van de VS. Hoe begrijpelijk de tegenargumenten ook zijn, uit diplomatiek oogpunt is het hoogst ongelukkig om de Amerikanen steeds voorbehouden te horen uitspreken en extra bewijzen te horen vragen. Op 25 april noemden de VS die bewijzen 'in verschillende graden betrouwbaar'. Na nieuwe Frans-Britse beschuldigingen schoof het Amerikaanse standpunt iets op, sinds 13 juni heten de claims 'zeer betrouwbaar', maar honderd procent lijkt het in deze semantische benadering nooit te worden. Bijna huiveringwekkend is het nu om generaal Dempsey, de opperbevelhebber van het Amerikaanse leger nog verder te horen terugkrabbelen, door militair ingrijpen vrijwel uit te sluiten omdat steun aan de Syrische oppositie op dit moment 'niet in ons belang' zou zijn (al was dat net voor de jongste aanval bij Damascus). Intussen vervagen de sporen van

Klein sprankeltje hoop: de geavanceerde snuffelmethodes van controleurs braken Saddam Hoessein twintig jaar geleden ook zuur op

gifgasgebruik (en vooral: van de daders van de aanvallen).

Een tweede aanveetplek is dat de toestemming van Assad tot inspecties onderhandelbaar is gebleken. Pas nadat hij op 20 maart de VN zelf had verzocht om een onderzoek te doen naar gebruik van gifgas 'door terroristen' bij Aleppo, was er blijkbaar enige ruimte. Het VN-team onder leiding van de Zweed Ake Sellström mag (of moet, met gezonde tegenzin?) daar nu heen en ook nog naar al-Taybah en Homs, waar ze het geluk of vernuft moeten hebben om nog sporen van regeringsmisbruik te kunnen aantreffen, waarschijnlijk na grote schoonmaakoperaties. Het team-Sellström mag formeel alleen maar uitzoeken óf, niet door wie er gifgas is gebruikt. Zou het en passant bewijzen verzamelen van de tragedie van woensdag in Damascus, dan zou het bewijs procedureel kunnen worden aangevochten: het ultieme tarten.

Een derde aanveetplek is dat door het tijdsverlies van een jaar de facto een gedoogzone voor kleingebruik van gifgas heeft kunnen opwoekeren. Dat is natuurlijk nooit zo bedoeld, maar de relativerende woorden van het Witte Huis over de rode lijn van Obama pakken nu wel zo uit.

Is er dan geen sprankeltje hoop? Misschien wel. Want hoe verdacht en misschien voor-

'Racisme is niet relatief, maar het idee dat we zo'n enorm rationele wezens zijn, is dat zonder twijfel wel.'

Topambtenaar **FRANK VAN MASSENHOVE** voert aan dat we vaak discrimineren zonder dat we er erg in hebben (in 'De mening' in dS Avond).

© Marjan kegels

Assads 'voorbeeld' dreigt aanstekelijk te worden

Als je maar genoeg geweld gebruikt, blijf je aan de macht. De redenering van Assad dreigt school te maken in de regio, schrijft **MIA DOORNAERT**.

Wat heeft de VN-Veiligheidsraad vannacht een krachtige boodschap uitgestuurd: Syrië moet 'klaarheid' scheppen over het gemelde gebruik van chemische wapens. De resolutie vraagt niet eens dat er een VN-onderzoek in Syrië komt. Rusland, China en andere vrienden van de Syrische tiran hebben daar een stokje voor gestoken. President Assad kan dus rustig zijn eigen versie van 'klaarheid' blijven scheppen. De flauwe resolutie kan tegen de borst stoten, verbazen doet ze niet. Ze weerspiegelt gewoon wat de Verenigde Naties zijn. Die

organisatie is geen 'gemeenschap', en stoelt niet op democratische of humanistische waarden. Haar basisprincipe is de soevereiniteit van staten. Nationale leiders doen in hun land wat ze willen. Dat geldt voor de vreselijke Robert Mugabe, dat geldt voor het onmenselijke Noord-Koreaanse regime, dat geldt voor Assad. Alleen westerse idealisten geloven dat *alle Menschen Brüder* zijn.

Het leger in Egypte

De Syrische president haalt de mosterd liever bij de Grote Roerganger Mao Zedong die zei: 'De macht komt uit de loop van een geweer'. Dat werkt inderdaad nog altijd, op voorwaarde natuurlijk dat de leider des lands er niet om maalt hoeveel van zijn landgenoten gedood en verminkt worden, of have en goed verliezen. Bijzonder verontrustend is dat Assad daarmee school lijkt te maken in de regio. We zullen het niet hebben over de Turkse pre-

De Syrische president haalt de mosterd bij Mao Zedong: 'De macht komt uit de loop van een geweer'

mier Erdogan die met zeer hardhandige middelen een eind maakte aan democratische protesten. Maar veelzeggend is het bloedige geweld van het Egyptische leger tegen aanhangers van de door de strijdkrachten afgezette president Morsi. Egypte mag stricto sensu geen militair regime zijn, de macht ligt er wel degelijk bij het leger. Dat leger heeft na de 'eerste revolutie' van 2011 een modus vivendi afgesproken met de Moslimbroeders van Morsi, tegen de seculiere en liberale oppositie in. En heeft